

ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

Львовичкіна М. В.

Розуміючи під тактичною операцією сукупність скоординованих слідчих, оперативно-розшукових і організаційних дій програмно-алгоритмічного характеру, здійснюваних під керівництвом слідчого із залученням інших осіб для виконання самостійних завдань на певному етапі досудового розслідування, слід зазначити, що під час розслідування незаконного заволодіння автотранспортними засобами практична діяльність по проведенню тактичних операцій носить складний і динамічний характер, який змінюється залежно від специфіки кожної операції.

Ключові слова: тактична операція, незаконне заволодіння транспортними засобами, розшук автотранспорту, затримання злочинця.

Понимая под тактической операцией совокупность скоординированных следственных, оперативно-розыскных и организационных действий программно-аналитического характера, осуществляемых под руководством следователя с привлечением иных лиц для выполнения самостоятельных задач на определенном этапе досудебного расследования, следует отметить, что во время расследования незаконного завладения автотранспортными средствами практическая деятельность по проведению тактических операций носит сложный и динамический характер, который изменяется в зависимости от специфики каждой операции.

Ключевые слова: тактическая операция, незаконное завладение транспортными средствами, розыск автотранспорта, задержание преступника.

Realizing under tactical operation totality of coordinated investigative, operatively search and organizational actions of programic-algorithmic nature carried out under the supervision of an investigator with the assistance of other persons to perform the independent tasks on a certain stage of pretrial investigation, it should be noted that during the investigation of misappropriation of motor vehicles practical activity on conducting of tactical operations have a complex and dynamic nature, which varies depending on the specifics of each operation.

Keywords: tactical operation, misappropriation of vehicles, vehicle searching, arrest of an offender.

Термін «операція» запозичений із військової термінології, свого часу досить плідно використовувався в теорії оперативно-розшукової діяльності. Так, І. М. Лузгін одним із перших запропонував назвати «операцією» систему оперативно-розшукових заходів. Він зазначав, що операція є складним комплексом оперативно-тактичних і розшукових заходів, спрямованих на виявлення та затримання злочинця, пошук викраденого майна; вона проводиться оперативними підрозділами правоохоронних органів без участі слідчого [13, 109].

У Тлумачному словнику української мови «операція» визначається як «сукупність бойових дій, підпорядко-

ваних єдиній меті, єдиному завданню» [5, 845]. Якщо в цьому визначенні слово «бойові» замінити виразом «слідчих дій, оперативно-розшукових заходів та організаційних дій», то ми одержимо спрощене визначення поняття «тактична операція».

З 1972 р. А.В. Дулов уперше торкнувся проблем використання на досудовому слідстві тактичних операцій. При цьому з'явилась значна кількість публікацій з цього питання, серед яких виділялися роботи Р.С. Белкіна [2, 124; 3, 118;], І.Ф. Герасимова [7, 5]; Л.Г. Драпкіна [8, 74], А.В. Дулова [9; 10; 11], М.О. Селіванова [16, 15], В.І. Шиканова [22; 461], М.П. Яблокова [24, 80] та інших авторів. Кожен з цих авторів пропонував своє розуміння тактичної операції, однак і сьогодні в науковій літературі не існує загально визначеного її визначення. При цьому досить плідними з цього питання є публікації В.П. Бахіна [1], П.Д. Біленчука й В.І. Перкіна [4; 310], М.В. Салтєвського [15, 304-305], В.М. Шевчука [17; 18; 19; 20], В.Ю. Шепітька [21] та інших науковців.

Аналіз публікацій показав, що, незважаючи на їх значну кількість, не досягнуто єдиного розуміння науковців щодо багатьох положень теорії тактичних операцій. Зокрема, перспективними залишаються як розробка теорії тактичних операцій, так і розробка тактичних операцій в якості структурного елементу методики розслідування окремих видів злочинів, зокрема незаконного заволодіння автотранспортними засобами.

Метою статті є визначення особливостей тактики проведення окремих тактичних операцій при розслідуванні незаконного заволодіння транспортними засобами.

Під час розслідування незаконного заволодіння автотранспортними засобами практична діяльність по проведенню тактичних операцій носить складний і динамічний характер, який змінюється залежно від специфіки кожної операції. Для того, щоб оптимізувати цю діяльність, необхідно мати чітке уявлення про те, як вона розгортається в часі, які етапи варто пройти для досягнення мети, поставленої перед конкретною тактичною операцією, а також які дії повинні бути виконані на кожному із цих етапів. Вирішення зазначених питань буде різним для кожного різновиду тактичної операції, однак сам процес проведення всіх операцій загалом при розслідуванні незаконного заволодіння автотранспортними засобами закономірно повторюється, що дозволяє розробити своєрідну програму діяльності щодо підготовки й проведення тактичної операції, якою можуть керуватися практичні працівники правоохоронних органів. В основу такої програми повинна бути покладена загальна послідовність розвитку операції, розроблена й позитивно сприйнята в криміналістичній теорії тактичних операцій [12, 28-34]. Відповідно до неї пропонуємо такий найбільш доцільний порядок проведення тактичної операції при розслідуванні незаконного заволодіння автотранспортними засобами:

1. Ухвалення рішення про проведення тактичної операції. На цьому етапі слідчий, працівник оператив-

ного підрозділу або інший суб'єкт розслідування, від ініціативи якого залежить організація й проведення тактичної операції, аналізує сформовану по конкретній справі ситуацію розслідування, визначає завдання, які необхідно виконати за допомогою тактичної операції, оцінює тактичну доцільність і реальну можливість проведення такої операції.

2. Моделювання тактичної операції. Розробка моделі тактичної операції при розслідуванні незаконного заволодіння автотранспортними засобами полягає в уявному відтворенні всіх необхідних елементів загальної структури операції, наповненні їх конкретним змістом на основі інформації, яка має значення для справи, і прогнозуванні результатів проведення операції [12, 44-46].

Будучи одним з видів моделювання діяльності з виявлення й розслідування злочинів, моделювання тактичної операції при розслідуванні незаконного заволодіння транспортними засобами опирається на загальні закономірності й використовує ті самі методи здійснення відповідної діяльності. Разом з тим, цей вид моделювання відрізняється низкою особливостей, до яких відносяться: залежність моделі тактичної операції від її структурної організації, яка включає намічені цілі, способи й засоби їх досягнення тощо; фактичне поєднання в цій моделі декількох різних моделей (завдань, зібраних фактів, запланованих дій, прогнозованих результатів); багатофункціональне значення моделі тактичної операції (вона забезпечує систематизацію наявної інформації, планування шляхів і засобів одержання нової інформації, її перевірки, фіксації тощо); різноманітний характер окремих моделей тактичних операцій (який враховує можливість зміни поведінки злочинця, вибір різних напрямів розслідування й ін.) [11, 109-110].

Моделювання тактичної операції при розслідуванні незаконного заволодіння автотранспортними засобами є багатоплановим і містить у собі побудову моделі слідчої ситуації, в умовах якої передбачається проведення операції, планування системи конкретних дій, які підлягають виконанню та часу й черговості їх проведення, визначення можливого складу учасників операції і їх функціональних зв'язків, прогнозування очікуваних результатів виконання окремих дій, розробку різних варіантів проведення тактичної операції та ін. [12, 49-52].

З метою підвищення ефективності практичної діяльності по моделюванню тактичної операції при розслідуванні незаконного заволодіння автотранспортними засобами доцільно здійснювати моделювання з використанням методу сценарію. Цей метод полягає в хронологічному описі передбачуваних подій, з аналізом супутніх їм причинно-наслідкових процесів, які вимагають прийняття тих або інших рішень. Метод дозволяє виявити «поворотні вузли» в розвитку операції, з яких випливають альтернативні ланцюжки подій, і визначити можливі способи дій різних суб'єктів по протидії розслідуванню, зміні або іншому впливу на прогнозований розвиток подій [23, 46].

При моделюванні тактичних операцій під час розслідування незаконного заволодіння автотранспортними засобами доцільно складати схему майбутньої конкретної операції з відображенням у ній найбільш значимих для побудови моделі відомостей, зокрема вихідної інформації, поставлених цілей, тактичних засобів, способів їх реалізації, отриманих результатів тощо. Залежно від різновиду тактичної операції в основу побудови її схеми може бути покладений просторовий, або часовий фак-

тор [11, 115-116].

3. Підготовка тактичної операції. Для цього етапу характерне проведення підготовчих заходів, які забезпечують практичну реалізацію тактичної операції. Загалом характер, обсяг і тривалість таких заходів залежать від конкретної операції, а в загальному плані можна вказати тільки на основні напрями підготовки тактичних операцій при розслідуванні незаконного заволодіння автотранспортними засобами:

а) одержання додаткової інформації (з'ясування обстановки на місці проведення тактичної операції, одержання відомостей про осіб, стосовно яких проводиться операція тощо);

б) інструкування учасників тактичної операції (щодо завдань майбутньої діяльності, виконуваних функцій, порядку проведення окремих дій; при цьому передається необхідна для роботи інформація, проводиться її спільне обговорення тощо); за необхідності організується попереднє тренування учасників тактичної операції, з метою виключення можливості зриву операції в разі помилки конкретних учасників;

в) підготовка техніко-криміналістичних засобів, транспорту, засобів зв'язку, фіксації ходу й результатів операції.

г) нормативне забезпечення діяльності по проведенню тактичної операції (вивчення нормативних документів (інструкцій, положень, наказів), складання необхідних для проведення певних дій процесуальних актів, одержання санкції прокурора або рішення суду на здійснення окремих заходів тощо);

д) консультування з іншими слідчими й оперативними працівниками, науковцями-криміналістами й іншими фахівцями.

4. Реалізація комплексу дій, які входять до складу тактичної операції. Цей етап практичного виконання дій, як правило, є одним із складних у всьому процесі реалізації тактичної операції під час розслідування незаконного заволодіння автотранспортними засобами. Зміст цього етапу обумовлюється специфікою кожної тактичної операції й може бути з необхідним ступенем повноти розкритий тільки стосовно конкретних видів операцій.

5. Процесуальне оформлення тактичної операції. Безпосередній хід і результати проведеної тактичної операції при розслідуванні незаконного заволодіння автотранспортними засобами обов'язково фіксуються в матеріалах кримінального провадження, однак при реалізації тактичної операції процесуальне оформлення здійснюється дещо по-іншому, ніж при проведенні окремих слідчих дій. Обмежена кількість операцій дає можливість оформити їх результати одним процесуальним документом. Однією з таких операцій є «затримання підозрюваного» [11, 119-120].

6. Оцінка ходу й результатів проведеної тактичної операції. Оцінці з боку керівника й безпосередніх виконавців тактичної операції при розслідуванні незаконного заволодіння автотранспортними засобами повинні піддаватися всі дії, які входили до певного комплексу, кожний етап проведення операції й уся тактична операція загалом. Це необхідно для завершення будь-якої організованої діяльності щодо досягнення конкретної мети, оскільки дозволяє оцінити якість цієї діяльності й удосконалювати в перспективі її структуру, зміст, прийоми й методи реалізації.

При розслідуванні незаконного заволодіння автотранспортними засобами досить часто здійснюються

такі тактичні операції: «Збирання і фіксація вихідної інформації про злочин», «Розшук і викриття особи, яка вчинила злочин», «Затримання запідозреної особи або злочинної групи».

Тактична операція «Збирання і фіксація вихідної інформації про злочин», спрямована на збір інформації про злочинця по конкретному кримінальному провадженню, - це завжди унікальна, неповторна за багатьма рисами й деталями подія. Немає двох однакових, стовідсотково подібних у всіх відношеннях операцій. І все ж ця діяльність базується на загальних положеннях, принципах, підходах, схемах, типових шляхах виконання аналогічних завдань. Вона єдина за суттю, оскільки є процесом побудови, вивчення й перевірки моделі шуканої особи (пошукового портрета).

Тактична операція «Збирання і фіксація вихідної інформації про злочин» під час розслідування незаконного заволодіння автотранспортними засобами реалізується за такою схемою: а) вивчення в повному обсязі всього інформаційного фонду (доказів і інших даних), яким володіє слідство на початковий момент розслідування; б) побудова, аналіз і оцінка уявної моделі сформованої на цей момент пошуково-пізнавальної ситуації, а також уявної моделі злочину та злочинця; в) визначення характеру й кола реально можливих, але ще не виявлених носіїв корисної для справи криміналістично значимої інформації, напрямів, сфер і конкретних ділянок подальшої пошуково-пізнавальної діяльності; г) розробка програми виявлення злочинця за ознаками його пошукового портрета, виявлення й відпрацьовування носіїв інформації про злочин і злочинця; д) вживання заходів по належному забезпеченню планованої діяльності матеріальними, технічними, кадровими й іншими ресурсами й можливостями.

Досить результативним є проведення в процесі розслідування досліджуваної категорії злочинів тактичної операції «Розшук і викриття особи, яка вчинила злочин», у ході якої доцільно:

а) дослідити (інколи неодноразово) місце події і його околиці, вивчити виявлені там сліди, інші об'єкти;

б) провести загороджувальні заходи, спрямовані на пошук, переслідування, захоплення злочинця (переслідування, засідки, перевірка автотранспортних засобів, прочісування лісосмуги тощо);

в) здійснити перевірку наявних стосовно справи повідомлень у засобах масової інформації, усної й письмової інформації (сигналів), які надходять до правоохоронних органів від населення в конфіденційній і офіційній формах про запідозрених осіб, випадки, події, які являють оперативний і слідчий інтерес;

г) опитати місцеве населення (при суцільному або вибіркового відпрацьовуванні житлового сектора), осіб, які перебували в районі події в період часу, який цікавить слідство (відпочиваючі, пасажирів й водії транспортних засобів, продавці й покупці тощо);

д) виготовити, розмножити й передати каналами оперативного зв'язку для використання з пошуковою метою мальовані й композиційні суб'єктивні портрети запідозрених осіб (якщо злочинці заволоділи автотранспортом насильно або є свідки-очевидці таємного заволодіння таким транспортом);

є) передати повідомлення, звернення до населення представників правоохоронних органів з проханнями посприяти в затриманні злочинця, у виконанні інших актуальних завдань;

ж) мобілізувати можливості агентурного апарата й довірених осіб;

з) провести обстеження певних ділянок території й господарських комплексів та об'єктів (будівельних майданчиків, шосейних доріг, лісосмуг і ін.);

і) вивчити справи про розкриті й нерозкриті злочини, вчинені в певних регіонах за певний період часу;

й) інформувати з метою організації взаємодії оперативний і слідчий склад правоохоронних органів суміжних, інших регіонів;

к) перевірити осіб, схильних до вчинення незаконного заволодіння автотранспортом, можливі місця «відстійників» транспорту;

л) призначити попередні дослідження, експертизи виявлених об'єктів і провести інші оперативні заходи та слідчі дії.

При проведенні тактичної операції «Затримання запідозреної особи або злочинної групи» повинні бути одночасно проведені як мінімум такі слідчі (розшукові) дії: спостереження за особою, річчю або місцем, особистий обшук і допит затриманого, обшук у приміщенні або огляд місця, де проведено затримання, допит можливих очевидців.

Чітка послідовність слідчих (розшукових) дій у поєднанні з майстерністю тактичних прийомів є найбільш ефективними засобами при затриманні, які сприяють не тільки одержанню достовірних доказів стосовно ретельно замаскованих дій, установленню рольових функцій членів злочинного угруповання і їх організаторів, але й, якщо є потреба, зашифровці негласних джерел інформації [14, 2-4].

На основі інформації, отриманої завдяки проведеному спостереженню, планується комплекс дій, які становлять тактичну операцію «Затримання запідозреної особи або злочинної групи».

У ході розслідування незаконного заволодіння автотранспортними засобами, під час планування тактичної операції «Затримання запідозреної особи або злочинної групи», необхідно передбачити: а) склад групи слідчих, оперативних працівників, а також працівників інших служб, представників громадськості, спеціалістів, які залучаються до затримання; б) забезпечення роботи слідчо-оперативної групи силами підрозділів, здійснюючих візуальне спостереження, групи захоплення із числа працівників відповідних підрозділів (К.О.Р.Д.); в) визначення необхідних технічних засобів (зв'язку, відеозапису, автотранспорту, тощо); г) завдання для кожної групи; д) тактику й послідовність затримання членів злочинного угруповання; є) тактичні прийоми реалізації інформації (проведення огляду автотранспортних засобів, особистого огляду водіїв, пасажирів і інших осіб, їх речей і т. ін.); ж) привід для затримання (виявлення підроблених документів, які свідчать про злочинну діяльність і т. ін.); з) особистий обшук затриманих; і) одержання за участю спеціалістів необхідних зразків (почерку, відбитків пальців рук, відбитків взуття й т. ін.); й) освідування; к) допит особи у зв'язку з виявленими при її захопленні обставинами, які вказують на причетність до злочину; л) допит підозрюваних; м) проведення обшуку за місцем проживання й роботи підозрюваного; н) визначення місць доставляння затриманих і їх розміщення в місці тимчасового тримання; о) призначення експертиз по вилученим у затриманих предметам (речовинам), зразкам (почерку, дактилокартами, мікрооб'єктами і т. ін.); п) допит свідків і потерпілих; р) забезпечення оперативної розробки

учасників злочинного угруповання, які залишилися на волі; с) заходи щодо збереження доказової інформації. Такий перелік може бути розширений залежно від обставин провадження [6, 49-50; 14, 3].

Якщо планується затримання особи, запідозреної в незаконному заволодінні автотранспортними засобами, необхідно одержати максимально повну інформацію про такі обставини: а) які періоди й місця здійснення незаконних дій (незаконне заволодіння автотранспортом, його переховування («відстій»), місця зберігання частин і агрегатів розукомплектованих автотранспортних засобів, шляхи незаконної легалізації автотранспортних засобів тощо); б) марки й категорії автотранспортних засобів, якими найчастіше заволодівають особи; в) мета незаконного заволодіння автотранспортом (подальша легалізація і збут, розукомплектування, примушування до подальшого викупу автотранспортного засобу та ін.); г) злочинний механізм легалізації автотранспорту; д) характерні шляхи перегонки автотранспорту до місць «відстою»; е) наявність корупційних зв'язків у судових, правоохоронних органах, експертних установах, організаціях, які здійснюють реалізацію конфіскованого або безгосподарного автотранспорту; ж) наявність місць приховання частин і механізмів, які залишилися від розукомплектованих автотранспортних засобів; з) наявність особи, яка буде проводити зміну номерів двигуна, кузова, вварювання його частини, фарбування, а також особи, яка буде здійснювати підробку реєстраційних, розпорядчих документів; і) характеристика особи запідозреного (місце проживання та роботи; стосунки з рідними та друзями; чи має запідозрений судимості, і за які саме злочини, чи не притягувався він раніше до адміністративної відповідальності; стиль його життя, особистісні якості й характер; стан здоров'я, зокрема психічного; яке коло осіб, що беруть участь на всіх етапах незаконного заволодіння та легалізації автотранспорту).

Якщо планується затримання особи, запідозреної в перегоні викраденого автотранспорту або перевезенні розукомплектованих агрегатів і запасних частин, крім відомостей, зазначених раніше, необхідно одержати максимально повну інформацію про такі обставини: а) вид транспорту, який використовується для перевезення агрегатів і запасних частин розукомплектованих автомобілів, чи спеціалізованих причепів для перевезення самих викрадених автомобілів; б) з якою періодичністю здійснювалися перевезення агрегатів, запасних частин, автомобілів; в) характер упакування, в якому перевозилися агрегати й запасні частини, як маскувалися викрадені автомобілі на спеціальних причепах для їх транспортування; г) хто і де здійснює упакування запасних частин і маскування автомобілів; д) хто приймав і збував вантаж, який перевозився; е) які засоби конспірації застосовувалися при одержанні, перевезенні й передачі агрегатів і запасних частин розукомплектованих і зібраних автомобілів; ж) місця зберігання агрегатів і запасних частин розукомплектованих і зібраних автомобілів під час перевезення.

При розслідуванні незаконного заволодіння автотранспортними засобами, вчиненого групою осіб, до найбільш ефективних і часто застосовуваних способів затримання можна віднести такі:

1. Затримання членів злочинного угруповання на місці злочину. Цей прийом складний за виконанням і вимагає всебічної й ретельної підготовки. Труднощі полягають у тому, що для успішного затримання в подібних

випадках необхідно знати, хто, де і які дії по підготовці, безпосередньому вчиненню або прихованню злочину має намір здійснити (наприклад, безпосереднє заволодіння автотранспортним засобом, реєстрація викраденого автотранспорту, перетинання державного кордону на викраденому автотранспорті тощо).

2. Зашифроване затримання одного з членів злочинного угруповання. Один із членів злочинного угруповання, стосовно якого є достатні дані про його причетність до одного або декількох злочинів, учинених угрупованням, за наявності підстав затримується за вчинення самостійного злочину або порушення громадського порядку, до якого інші члени угруповання не причетні. У затриманого, крім фактів конкретного злочину, з'ясується причетність до злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним заволодінням автотранспортним засобом. Правильне проведення зашифрованого затримання одного з членів злочинного угруповання й наступне проведення комплексу слідчих дій і оперативно-розшукових заходів створюють сприятливі умови для викриття інших учасників злочинного угруповання і його лідера (організатора).

3. Затримання одного з учасників злочинного угруповання потай від інших співучасників. Найбільш доцільно проводити такий прийом у випадках, коли зібрані дані, що вказують на участь особи у вчиненні злочину разом з іншими співучасниками. Вибір члена угруповання обумовлюється особливостями характеру, взаєминами з іншими співучасниками, стосунками в родині й іншими обставинами. Для збереження факту затримання одного зі співучасників потай від інших проводиться попередня підготовка. Ситуації, при яких здійснюється затримання тієї або іншої особи, можуть бути найрізноманітнішими, наприклад, затримання в іншому населеному пункті. Поза тим, що факт затримання залишається певний час невідомим, тут важливий і психологічний фактор раптовості, який нерідко призводить до дачі правдивих показань, також про злочинну діяльність усього угруповання, рольові функції його членів.

4. Одночасне затримання всіх учасників злочинного угруповання. Цей тактичний прийом дозволяє ізолювати злочинців один від одного, перешкодити їм протидіяти розслідуванню. Такий прийом, як правило, досить ефективний і розширює можливості рефлексивного керування. Його можна розділити на затримання всіх членів угруповання в одному місці й одночасне затримання всіх співучасників, які перебувають у різних місцях. Важливе значення має ізоляція затриманих один від одного [14, 3-4].

Надати вичерпні криміналістичні рекомендації щодо важливішого чи зручнішого способу затримання в ході реалізації тактичної операції «Затримання запідозреної особи або злочинної групи» дуже складно, тому що це залежить від конкретної ситуації, яка склалася під час розслідування кримінального провадження.

Отже, можемо зробити висновок, що тактичні операції є ефективним засобом протидії серійним і багатоепізодним незаконним заволодінням автотранспортними засобами, подолання протидії правоохоронним органам. Використання таких операцій показало свою ефективність і, крім зазначеного, вони є ефективним засобом попередження вчинення аналізованих злочинних проявів.

Література

1. Бахин В. П. Тактическое решение и тактическая ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС

- операція // Советская криминалистика. Методика расследования отдельных видов преступлений: учебн. / В. К. Лисиченко, В. И. Гончаренко, М. В. Салтевский и др.; под ред. В. К. Лисиченко. — К.: Вища шк. Головное изд-во, 1988. — С. 24-29.
2. Белкин Р. С. Курс криминалистики: в 3 т. Т. 3: Криминалистические средства, приемы и рекомендации / Р. С. Белкин. М.: Юристъ, 1997. 480 с.
3. Белкин Р.С. Очерки криминалистической тактики: учеб. пособ. — Волгоград: ВСШ МВД РФ, 1993. — 200 с.
4. Біленчук П. Д. Тактичні прийоми, тактичні комбінації, тактичні операції в розслідуванні злочинів: навч. посіб. / П. Д. Біленчук, В. І. Перкін. — К.: УАВС, 1996. — 32 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. Бусел В.Т.]. — К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.
6. Волков А. С. Особенности тактической операции «Задержание подозреваемого (подозреваемых) и освобождение похищенного человека» / А. С. Волков // Вестник криминалистики. — М.: Спарк, 2004. — Вып. 1 (9). — С. 49-54.
7. Герасимов И. Ф. Тактические операции как форма взаимодействия органов предварительного следствия и дознания / И. Ф. Герасимов // Тактические операции и эффективность расследования: сб.тр. — Свердловск: СЮИ, 1986. — С. 87-98.
8. Драпкин Л. Я. Тактические операции в расследовании преступлений и проблема повышения их эффективности / Л. Я. Драпкин // Вопросы методики расследования преступлений: сб.тр. — Свердловск: СЮИ, 1976. — С. 74-79.
9. Дулов А. В. О разработке тактических операций при расследовании преступлений / А. В. Дулов // 50 лет Советской прокуратуры и проблемы совершенствования предварительного следствия. — Л., 1972. — С. 23-29.
10. Дулов А. В. Тактические операции / А. В. Дулов // Криминалистика: учеб. пособ. / А. В. Дулов, Г. И. Грамович, А. В. Лапин и др. / под ред. А. В. Дулова. — Мн.: НКФ «Экоперспектива», 1996. — С. 392-411.
11. Дулов А. В. Тактические операции при расследовании преступлений: монограф. / А. В. Дулов. — Минск: изд-во БГУ им. В. И. Ленина, 1979. — 128 с.
12. Комаров И. М. Проблемы теории и практики криминалистических операций в досудебном производстве: автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра юрид. наук: спец. 12.00.09 «Уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / И. М. Комаров. — Барнаул, 2003. — 58 с.
13. Лузгин И. М. Методологические проблемы расследования: монограф. / И. М. Лузгин. — М.: Юрид.лит., 1973. — 216 с.
14. Мазунин Я. М. Роль тактической операции «задержание» в расследовании деятельности организованных преступных формирований / Я. М. Мазунин // Российский следователь. 2004. С. 2-5.
15. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі): [підруч.] / М. В. Салтевський. К.: Кондор, 2005. 588 с.
16. Селиванов Н. А. Определение понятия методики расследования и ее принципы / Н. А. Селиванов // Методика расследования преступлений. Общие положения: матер.конф. — М.: Юрид.лит., 1976. — С. 10-15.
17. Шевчук В. М. Криміналістична теорія тактичних операцій: проблеми та перспективи формування / В. М. Шевчук // Актуальні проблеми криміналістики: Матер. конф. — Харків: Гриф, 2003. — С. 47-50.
18. Шевчук В. М. Понятие тактической операции: научные взгляды и теоретические подходы / В. М. Шевчук // Митна справа. — 2004. — № 5. — С. 52-58.
19. Шевчук В. М. Тактическая операция: понятие и ее признаки / В. М. Шевчук // Митна справа. — 2004. — № 6. — С. 63-71.
20. Шевчук В. М. Теоретичні проблеми тактичних операцій в криміналістиці / В. М. Шевчук // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. — Одеса, 2003. — Вип. 20. — С. 55-61.
21. Шепітько В. Ю. Проблеми формування та застосування типових тактичних операцій у слідчій діяльності / В. Ю. Шепітько // Вісник Академії правових наук України. — Х., 2007. — № 1 (48). — С. 175-184.
22. Шиканов В. И. Разработка теории тактических операций — важнейшее условие совершенствования методики расследования преступлений / В. И. Шиканов // Методика расследования преступлений. Общие положения: матер. науч.-практ. конф. (Одесса, ноябрь 1976 г.) — М., 1976. — С. 155-159.
23. Шиканов В.И. Теоретические основы тактических операций в расследовании преступлений: монограф. / В.И. Шиканов. — Иркутск: изд-во Иркут. ун-та, 1983. — 200 с.
24. Яблоков Н. П. Криминалистическая методика расследования: монограф. / Н.П. Яблоков. — М.: изд-во Москов. ун-та, 1985. — 97 с.

Львовичкіна М.В.,
здобувач кафедри криміналістики
Національного університету «Одеська юридична
академія»
Надійшла до редакції: 18.05.2015